

PORADNIK JĘZYKOWY

MIESIĘCZNIK ZAŁOŻONY W R. 1901 PRZEZ ROMANA ZAWILIŃSKIEGO

ORGAN TOWARZYSTWA KULTURY JEZYKA

Zarząd Główny, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

<http://www.tkj.uw.edu.pl>

W ZESZYCIE

– Język polski występuje w dwóch podstawowych wspólnotach komunikacyjnych: zwartej wspólnocie w kraju i w diasporycznej wspólnocie poza jego granicami. Jego sytuacja za granicą jest bezpośrednio uzależniona od przemian, które zaszły w okresie dziejów najnowszych w latach 1939–1945–1990–2000.

– Na obszarze dawnych Kresów północno-wschodnich (Litwa, Łotwa, Białoruś) kształt polszczyzny wiąże się z funkcjonowaniem instytucji integrujących polską mniejszość narodową – szkoły, kościoła, mediów, placówek kulturalnych. Szkoła jest tu najważniejsza, pozwala zachować subkod pisany jako nośnik kultury wysokiej.

– Na Ukrainie sytuację języka polskiego w ostatnim 20-leciu determinują dwa czynniki: dynamiczny rozwój nauczania języka polskiego jako rodzimego i jako obcego oraz wyraźne zmniejszenie się liczby osób deklarujących polskie pochodzenie, co ogranicza mobilność polskiej grupy etnicznej.

– We Włoszech i północno-wschodnich regionach Francji sytuacja polszczyzny znajduje podstawy w emigracji z okresu 20-lecia międzywojennego. Zachodzą tu zarówno procesy interferencji, integracji i asymilacji, jak i kultywowanie polskości oraz propagowanie języka polskiego jako kodu zbiorowości polonijnej.

– W krajach angielskojęzycznych (USA, Kanada, Australia, Irlandia, Wielka Brytania) język polski występuje w zbiorowościach polonijnych jako kod prymarny oraz jako kod drugi. Jego status jest uzależniony od liczebności tych zbiorowości, oświaty polonijnej oraz mobilności innych grup etnicznych w tych państwach.

– Oceny normatywne nie dotyczą części wariantów języka Polonii, gdyż rozwijają się jedynie w planie uzusu. Zastosowanie propozycji normy wielopoziomowej (na przykładzie języka Polonii w Kanadzie) stanowi nową propozycję opisu polszczyzny poza granicami kraju.

Język polski poza granicami kraju – język w diasporze – sytuacja języka w otoczeniu obcojęzycznym – kierunki rozwoju polszczyzny za granicą – język prymarny – język wtórny – język polonijny – interferencje językowe – kontakt językowy i kulturowy – norma i uzus w opisie języka Polonii.

Red.